

Jane Austenin talon kirjailijan uutuus!

NATALIE JENNER
BLOOMSBURYN
NAISET

MINERVA

Bloomsburyn naiset

N A T A L I E J E N N E R :

Jane Austenin talo
(2020, suom. 2021)

NATALIE JENNER

BLOOMSBURYN
NAISET

Englannin kielestä suomentanut Jänis Louhivuori

minerva
MINERVA KUSTANNUS
HELSINKI

Englanninkielinen alkuperäisteos:

Bloomsbury Girls

Copyright © 2021 by Natalie Jenner

By arrangement with the Proprietor.

All rights reserved.

Published by agreement with Licht & Burr Literary Agency, Denmark.

Suomenkielinen laitos:

© Minerva Kustannus, 2022

www.minervakustannus.fi

Minerva Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

Suomennos: Jänis Louhivuori

Sitaatit: Anne Brontën *Wildfell Hallin asukas* s.127, suom. Kyllikki Villa

William Shakespearen *Miten haluatte* s. 236, suom. Paavo Cajander

Graafinen ulkoasu ja taitto: Justine Florio, Taittopalvelu Yliveto Oy

Kannen kuvat: iStock, Shutterstock ja Marcin Supinski, Unsplash.

Kartta s. 11 © Andrea Nairn

ISBN 978-952-375-519-2

Painettu EU:ssa

*Tyttärelleni,
alkuperäiselle Evielle*

—ja—

*miehistä parhaimman
Malkit Leighlin
muistolle*

Elämisen arvoinen elämä on vaikeaa... Se on rohkean elämisen sivutuote eikä tule koskaan vastaan sellaisena kuin odotamme tai silloin, kun sitä toivomme, saati meidän suunnitelmiamme tuloksena.

– KATHERINE ANNE PORTER

Tunne siitä, että kaikki työskentelivät samojen ihmisten alaisina tai kanssa tai ympärillä, oli niin tavattoman tyypillistä Lontoolle.

– ADAM GOPNIK

Kirjakaupan pahin puoli on se, että sen täytyy olla kaikkea tai ei mitään.

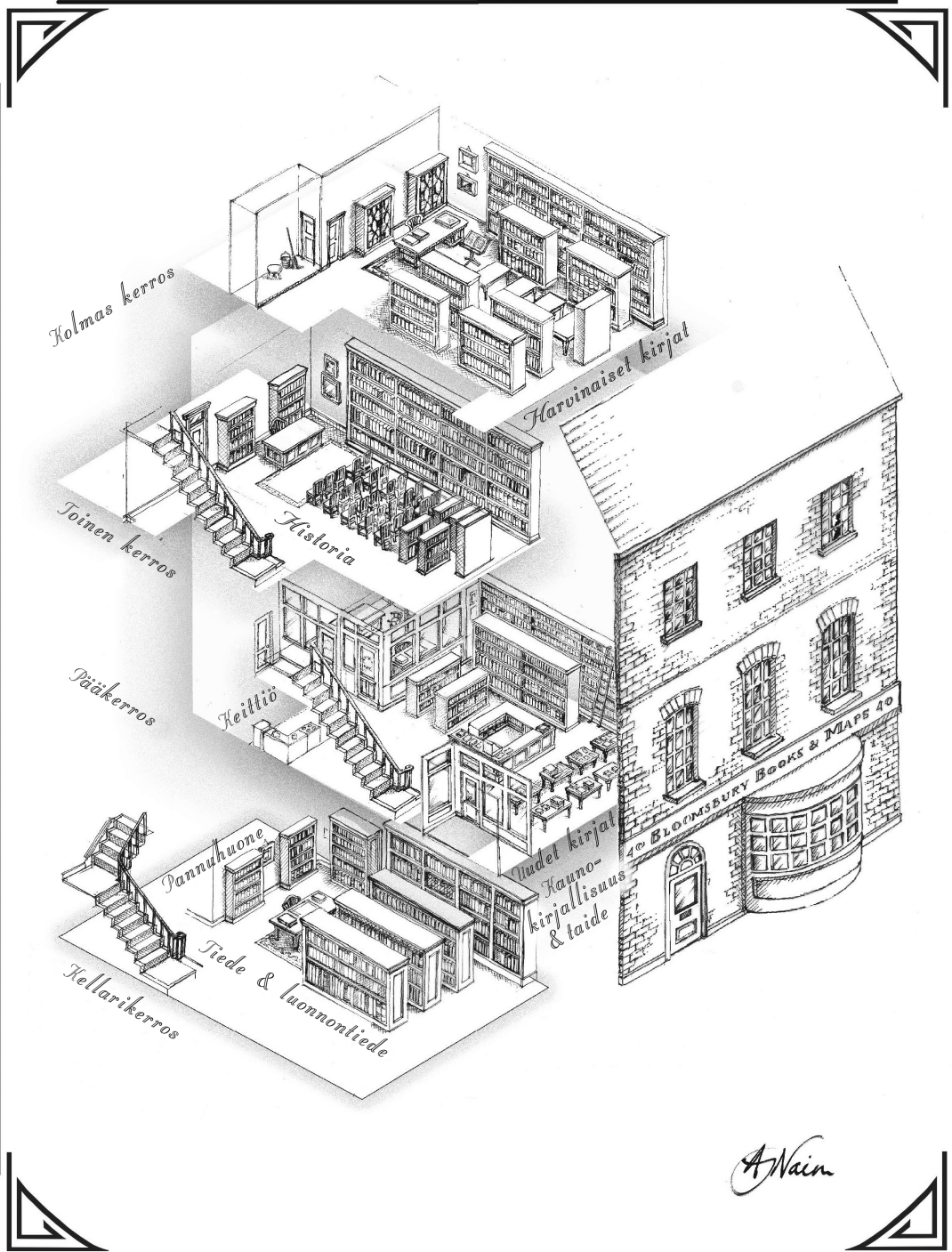
– NANCY MITFORD

KIRJAKAUPASSA

- EVELYN STONE Entinen palvelija & Cambridgesta valmistunut
GRACE PERKINS Myymäläpäällikön sihteeri
HERBERT DUTTON Myymäläpäällikkö
VIVIEN LOWRY Tyytymätön henkilökunnan jäsen
ALEC McDONOUGH Kaunokirjallisuusosaston päällikkö
ASHWIN RAMASWAMY Tieteen & luonnontieteen osaston päällikkö
FRANK ALLEN Harvinaisten kirjojen osaston päällikkö
MERIKAPTEENI
SIMON SCOTT Historian osaston päällikkö

KIRJAKAUPAN ULKOPUOLELLA

- FREDRIK CHRISTENSON Cambridgen Jesus Collegen vararehtori
LORDI BASKIN Bloomsbury Booksin omistaja
ELLEN DOUBLEDAY Amerikkalaisen kustantamon johtajan
Nelson Doubleday Seniorin leski
LADY BROWNING Englantilainen aristokraatti & kirjailija
SONIA BROWNELL BLAIR George Orwellin leski
MIMI HARRISON Elokuvatähti
SAMUEL BECKETT Irlantilainen näytelmäkirjailija
PEGGY GUGGENHEIM Amerikkalainen perijätär & keräilijä
STUART WESLEY Vararehtori Christensonin tutkimus-
assistentti
YARDLEY SINCLAIR Sotheby'sin museopalvelujen johtaja
ELSIE MAUD WAKEFIELD Kew'n herbaarion apulaiskuraattori
DR. SEPTIMUS FEASBY British Museumin painettujen kirjojen
pääkuraattori
ROBERT KINROSS Cambridgen Jesus Collegen nuorempi
tutkija

Kolmas kerros

Harvinaiset kirjat

Toinen kerros

Historia

Pääkerros

Keittiö

Pannuhuone

Uudet kirjat
Kaino-kirjallisuus
& taide

40 BLOOMSBURY BOOKS & MAPS 40

Tietokerros

Tiede & luonnontiede

A. Nain

Prologi

Cambridge, Englanti
19. joulukuuta 1949

Evie Stone istui yksin pikkuruisessa yksiössään Castle Streetin pohjoispäässä niin kaukana collegeista kuin opiskelija saattoi, jotta hänen voitiin vielä katsoa asuvan Cambridgen yliopiston alueella. Mutta Evie ei ollut enää opiskelija; hän oli jäänyt yliopistoon laina-ajalle. Seuraavan neljänkymmenen minuutin aikana selviäisi, kuinka paljon aikaa hänellä olisi jäljellä.

Huoneen ainut ikkuna oli raollaan joulukuun viileään ilmaan, joka kumahtelisi aivan kohta Great St. Maryn kirkonkellon lyödessä kaksi kolmen mailin päässä. Haastattelu vanhemman tutkijan Christensonin kanssa alkaisi siitä kahdenkymmenen minuutin kuluttua – täsmälleen yhtä kauan Evieltä menisi päästä Jesus Colleegeen. Hän mitoitti aina kävelymatkansa täydellisesti.

Christensonilla oli tapana sopia kaikki tapaamisensa kaksikymmentä minuuttia yli tasatunnin, se oli yksi hänen kuuluisista eksentrisyyksistään. Opiskelijat kutsuivat tätä järjestelyä vitsikkäästi CMT:ksi, *Christenson Mean Timeksi*: Christensonin aikajärjestelmäksi eli häijyyden ajaksi. Mutta ilman Great St. Maryn kirkonkellojakin Evie osaisi arvioida tarkan ajankohdan sekunnilleen. Hän oli hionut taidon huippuunsa toimiessaan palvelijana Chawntonin Herrastalossa, jossa oli kahden vuoden ajan luetteloinut

salaa suvun kirjaston kirjoja. Ilman kelloa hän oli käynyt järjestelmällisesti tunti tunnilta ja sivu sivulta läpi kirjaston kaikki 2 375 kirjaa. Nyt hän pystyi arvioimaan puolen metrin etäisyydeltä silmämääräisesti minkä tahansa kirjan aina Gutenbergin ajan nidoksista hiilikopioihin – eikä vain sitä, miten kauan menisi yhteenvedon laatimiseen kirjan sisällöstä vaan myös, miten kauan jokaisen sivun selaamiseen. Näistä taidoistaan hän ei ollut hiiskunut kenellekään. Hän oli jo kauan ymmärtänyt aliarvostettuna olemisen arvon.

Miespuoliset tiedekunnan jäsenet tunsivat Evelyn Stonen hiljaisena ja vaatimattomana mutta hämmästyttävän suorapuheisena jäsenenä siinä ensimmäisessä naisten ryhmässä, jolle oli myönnetty lupa tutkinnon suorittamiseen Cambridgen yliopistossa. Aherrettuaan kolme vuotta pelkästään naisille tarkoitettussa Girton Collegessa Evie oli palkittu erinomaisilla arvosanoilla ponnisteluistaan, joihin oli kuulunut muun muassa pitkä tutkielma Austenin aikalaisesta Madame de Staëlistä, ja hän oli ollut ensimmäisiä naispuolisia valmistuneita yliopiston kahdeksansataavuotisessa historiassa.

Seuraava ylitettävä este olisi Christenson.

Christenson etsi tutkimusassistenttia tulevaksi kevätlukukaudeksi, ja Evie oli hakenut paikkaa jo kaikkia muita ennen. Hän oli myös muita enemmän tämän työpaikan tarpeessa. Suoritettuaan englannin opinnot erinomaisin arvosanoin hän oli toiminut nuoremman tutkijan Kinrossin assistenttina tämän yhä puurtaessa monen monituisen vuoden jälkeen kommentaariaan William Makepeace Thackerayn vuoden 1948 romaanista *Turhuuden turuilla*. Kun se oli nyt vihdoin viimein valmis, Evien nykyinen stipendi loppuisi vuoden 1949 viimeisenä päivänä. Jos hän pääsisi Christensonin tutkimusassistentiksi, hän saisi viettää edelleen lukemattomia päiviä omissa oloissaan vailla valvontaa ja tutkia samalla järjestelmällisesti yliopiston yli sataa kirjastoa – mikä

houkutteli häntä enemmän kuin mikään muu hänen akateemisen uransa tämänhetkisessä vaiheessa.

Samalla hetkellä kun kellot alkoivat soida, Evie – joka oli valmiiksi pukeutunut paksuun talvivillatakkiin – nousi seisomaan, tarttui nahkalaukkuunsa ja suuntasi tiensä ovelle. Kaksikymmentä rivakkaa askelmaa kadulle, viisi ja puoli minuuttia Castle Innin kohdalle, sitten kymmenen minuuttia siihen, kun hän näki Camjoen mutkan edessään. Bridge of Sighs, huokausten silta, häämötti joen yllä goottilaisena ja mahtipontisena. Sen ikkuna-aukkoja peittävien kiviornamenttien tarkoituksena oli estää opiskelijoita kiipeilemästä ylös. Moiseen kampuksella tapahtuvaan pelleilyyn Evie ei suostuisi koskaan osallistumaan – eikä häntä edes pyydetäisi mukaan.

Jesus Collegella, Evien määränpäällä, oli värikäs historia. Se oli perustettu vuonna 1496 entisen nunnaluostarin paikalle. Ruoho Evien jalkojen alla oli pidetty vuosisatoja pitkänä, tällä tahdottiin viitata sen muinaiseen käyttöön karjan ruokana. Toisen maailmansodan aikana collegen puutarhaan oli rakennettu betonisuoja saksalaisten ilmahyökkäyksien varalta. Näin tämä keskiaikainen yliopisto oli alkanut kantaa modernin ajan arpia ja myös sen hedelmiä, sillä vain pari vuotta myöhemmin Cambridgessa opiskelevat naiset saivat viimein oikeuden tutkinnon suorittamiseen.

Evie ei ajatellut sellaisia asioita kulkiessaan alueen poikki. Sen sijaan hänen aivonsa mittasivat aikaa kevyiden saappaiden rytmikkästä rahinasta hallan puremalla nurmikolla. Jokaisen ripeän hallitun askelen myötä hänen kulunut nahkalaukkunsa heilahteli tasaisesti lantiota vasten, sen sisällä oli painava näyte hänen tutkielmastaan: lähes sata sivua de Staëlin teosten yksilöllisyyden ja vastarinnan terävää analysointia, josta Evie oli saanut korkeimman arvosanan. Laukussa oli myös suosituskirje nuoremmalta tutkijalta Kinrossilta. Se ei kuitenkaan ollut niin kovin ylistävä, mutta Evie ei vielä tiennyt, että sen olisi pitänyt olla.

Mimi Harrison oli kirjoittanut Evielle aiemmin syksyllä tämän tulevasta työllistymisen tarpeesta. Mimi oli pyytänyt, että Evie suostuisi ottamaan suosituskirjeen hänen aviomieheltään, jonka kolmevuotinen professuuri oli päättynyt äskettäin Jesus Collegessa, mistä mies oli palannut Harvardiin tuoreen vaimonsa kera.

”Mutta minähän olen tavannut hänet vain kerran”, Evie oli vastannut Mimille alakerran opiskelijainhuoneen puhelimessa.

”Pötyä”, Mimi oli vastannut ihastuttavalla laulavalla nuotillaan. ”Kun minä lähdin Hollywoodiin kaksikymmentä vuotta sitten, minulla oli mukana suosituskirje isäni entiseltä lakitoimiston yhtiökumppanilta, jonka olin tavannut vain yhden kerran useammin kuin sinä minun mieheni. Geoffrey haluaa sitä paitsi kiihkeästi auttaa sinua.”

”Mutta miksi? Hänhän ei... tarkoitan, että hän... ei... tunne minua.” Evien ääntämys taantui usein takaisin Chawtonin korostukseen hänen puhuessaan Mimin kanssa, sillä heidän ystävyytensä juonsi juurensa heidän yhteisiltä ajoiltaan tuossa pienessä maaseutukylässä.

Mimi nauroi. Hän pyrki aina kepeään sävyyn tämän vakavan nuoren neidin kanssa. ”Mutta hän tuntee *minut* ja tietää, että minä jos kuka osaan erottaa jyvät akanoista.”

Evie oli kaikesta huolimatta kieltäytynyt. Mutta Mimi oli silti lähettänyt hänelle kirjeen. Hän oli vuosien varrella usein yrittänyt lahjoittaa Evielle myös teatteri- ja junalippuja ja monia muita vastaavia juttuja. Kuuluisan elokuva- ja teatterinäyttelijän Mimi Harrisonin anteliaisuus ei tuntenut rajoja.

Kuten ei Evien ylpeyskään. Niinpä hän oli ottanut tänään mukaansa pelkästään professori Kinrossin suosituskirjeen. Kinross kirjoitti joka lukuvuosi useita samanlaisia kirjeitä, mutta sitä Evie-parka ei tiennyt. Hän oli ollut vain kovin tyytyväinen, kun Kinross oli tarjoutunut kirjoittamaan sellaisen hänelle. Evie oli tehnyt kelpo tutkimustyötä Kinrossin *Turhuuden turuilla*

-kommenttaaria varten, ja professori oli kiitellyt häntä päteväksi ja tehokkaaksi. Eikö sen luulisi riittävän vanhemmalle tutkijalle Christensonille.

Kello oli nyt 14.22, ja Evie tunsi itsensä tavallista pienemmäksi istuutuessaan kookkaaseen pyörivään tuoliin, jossa hän kuului tuomion koko tulevaisuudestaan. Christenson laski Kinrossin kirjeen pöydälle, napautti de Staël -tutkielman satasivuista pinkkaa ja huokaisi.

”Tämä tutkielma... kaikki nämä epämääräiset naiskirjailijat. Eikä de Staël ole edes mikään George Eliot.”

Evie piti tätä kommenttia mielenkiintoisena, kun otettiin huomioon, että Christenson oli merkittävä Eliot-asiantuntija.

”Sillä kermahan pyrkii aina pintaan, hmm?” Mies nojautui taaksepäin tuolillaan. ”Entä sitten tämä yhteistyössä tehty tutkimus... Thackeraysta...”

Evie suoristautui. Hän oli erityisen ylpeä professori Kinrossille toimittamastaan tutkimustyöstä, jota hän oli tehnyt yhdessä toisen äskettäin valmistuneen opiskelijan Stuart Wesleyyn kanssa. Kinross oli kiitellyt hänen muistiinpanotaitojaan ja vaikuttavaa hakemistoa, jonka hän oli koonnut professorin kommentaarin tueksi. Kinross oli rohkaissut häntä käyttämään mahdollisimman paljon aikaa alkuperäisten lähteiden tutkimiseen ja painottanut monesti, miten tärkeää tarkkuus tutkimuksessa oli koko projektin kannalta.

”Kolleganne herra Wesley teki käsittääkseni suuren osan tästä työstä.”

Evie suoristautui entisestään. ”Me kumpikin teimme.”

Christenson vaikenä hetkeksi, ja hänen silmänsä kapenivat Evien laimeahkon vastaväitteen ja Kinrossin aivan liian tutun kirjeen vuoksi. Kinross ei todellakaan auttanut yhtään opiskelijoi- taan toistaessaan näitä samoja kehulauseita jokaisessa suosituskirjeessään.

”Niin, kyllä, ymmärrän, että te teitte tutkimustyötä ja muuta vastaavaa, mutta entä kirjoittaminen sitten...” Christensonin hymy oli niin sydämellinen ja epätyypillinen, että Evie alkoi viimein huolestua. ”Kuten te hyvin tiedätte, tarvitsen tietynlaista luontevuutta itse tekstin, ah, niin, *kielen* suhteen.” Christenson venytti sanan ensimmäistä tavua, ja Evie tuli entistä tietoisemmaksi omasta maalaiskorostuksestaan, jossa tavut tahtoivat jäädä lyhyiksi.

”Te ette ehkä tiedä, että joudun ottamaan vararehtorin viitan harteilleni tulevana vuotena. Niinpä minulle jää valitettavasti vähemmän aikaa omalle kirjoitustyölle.” Christenson nosti paperipinon käteensä, napautti sen alareunaa päättäväisesti imupaperilevyä vasten täpötäydellä kirjoituspöydällään ja ojensi koko lukukauden työn takaisin Evielle.

”Kiitos ajastanne, neiti Stone.” Hän nyökkäsi lyhyesti suljetun oven suuntaan, minkä kaikki tiesivät merkiksi, että tapaaminen oli ohi, ja Evie nyökkäsi ennen kuin poistui kiireesti.

Kotimatalla alkoi sataa lunta. Kauppojen ja pubien ikkunat hehkuivat, niiden kullanvärinen sähkövalo loi pehmeän kontrastin varhaistalven pimeydelle. Evien osalta päivä oli kuitenkin pelottavan lopullisesti päätöksessään. Hän ei tuntenut hatuttomaan päähänsä lankeavia pieniä lumihiutaleita. Ei huomannut kotiin kiirehtiviä hahmoja korit täynnä säännösteltyjä tarvikkeita ja ruskeaan paperiin käärittyjä paketteja, jotka kielivät, että jouluun oli vain viikko. Evie kietoi takin tiukemmin ympärilleen ihmeissään siitä, mitä äsken oli tapahtunut. Hän pyöritti sitä yhä uudelleen mielessään. Hän käsitti nyt, että häneltä oli jäänyt kaiken aikaa ymmärtämättä jotain, eikä vain äsken Christensonin seurassa vaan myös Wesley ja Kinrossin. Hän tunsu, kuinka epäluulo alkoi itää keskeltä hänen hämmennystään, ja se askarrutti hänen mieltään yllättävällä – ja jälkijättöisellä – ilmestymisellään.

Evie tiesi tehneensä ankarammin töitä kuin yksikään toinen opiskelija kuluneina kolmena vuotena. Se näkyi hänen

arvosanoistaan. Christenson ei voisi löytää parempaa tutkimusasistenttia. Ja silti.

Hän seisahtui Castle Innin ikkunan eteen. Hän näki pubissa opiskelijoita, jotka nauroivat ja joivat pöytien ääressä juhliessaan lukukauden viimeistä päivää ja joulunaikaa, jonka vietto oli jo täydessä käynnissä. Hän seiso siinä jonkin aikaa katselemassa heitä huurtuneen lasin läpi varmana, ettei kukaan panisi merkille hänen pientä epämääräistä hahmoaan lumisateen pilkuttamassa illassa.

Kun Evie palasi yksioönsä Castle Streetin pohjoispäässä, hän näki äitinsä jokaviikkoisen kirjeen lojuvan kuluneella matolla vähän matkaa kynnykseltä. Hän nosti nahkasalkkunsu koukkuun hattutelineeseen, jossa ei ollut mitään muuta kuin hänen jyrkäv musta sateenvarjonsa, jäi typertyneenä seisomaan keskelle huonetta katsellen ympärilleen. Hänen täytyisi pian ryhtyä pakkaamaan. Hänellä ei ollut aavistustakaan, minne hän muuttaisi.

Hänen veljensä asuivat kaikki hajallaan kaukana kotoa lukuun ottamatta kuopusta Jimmyä, joka oli vasta kymmenvuotias. Heidän isänsä oli menehtynyt pari vuotta sitten saatuaan tulehduksen vammautuneeseen jalkaansa, jota hän oli käynyt näyttämässä lääkärille viikon liian myöhään. Sen jälkeen perheen maatila oli myyty, ja äiti ja Jimmy olivat muuttaneet pieneen neljän huoneen asuntoon pääkadun varrelle. Mutta Evie ei ollut paiskinut ankarasti töitä vain palatakseen entiseen elämäänsä.

Hän asteli pystylipastonsa luokse, jonka ylimmistä laatikoista hän oli muokannut kotikutoisen arkistokaapin, koska hänellä ei ollut kovin paljon vaatteita siellä säilytettäväksi. Hän avasi ylimmän laatikon ja aloitti kirjaimesta A. Hän eteni ripeää tahtia ja kävi läpi jokaisen hiilikopion, jokaisen muistiinpanon, jokaisen käyntikortin ja esittelyleh-tisen, jonka oli säilyttänyt vuosien varrella. Hän ei heittänyt koskaan mitään pois.

Kun hän pääsi *AL:ään*, hän löysi harvinaisten kirjojen ostajan herra Frank Allenin käyntikortin. Kirjakaupan nimi oli

Bloomsbury Books & Maps. Se sijaitti Lontoon Bloomsburyssa osoitteessa Lamb's Conduit 40. Heidän yhteinen tuttavansa Yardley Sinclair oli esitellyt herra Allenin Evielle vuoden 1946 syksyllä Sotheby'sin järjestämässä Chawtonin Herrastalon kirjaston myyntitilaisuudessa. Mimi Harrison, Yardley Sinclair ja Evie olivat Jane Austen -seuran perustajajäseniä ja saaneet kirjaston haltuunsa pyrkiessään pelastamaan tilanhoitajan talon, jossa Austen oli aikoinaan asunut. Huutokaupassa Allen oli tehnyt tarjouksen ja ostanut kourallisen 1800-luvulta peräisin olevia kirjoja Lontoossa sijaitsevaan kirjakauppaan, jossa hän oli töissä. Yardley oli noihin aikoihin Sotheby'sin kiinteistöhuutokauppojen apulaisjohtaja, ja hän oli esitellyt Evieä yleensä huutokauppaan osallistuneille jälleenmyyjille ja agenteille. Evie muisti, miten Allen oli kehunut parilla sanalla hänen huolellisesti käsin laatimaansa luetteloa, kun Yardley oli esitellyt sitä ihmisille.

Evie tuijotti kylmänvalkoisen kortin hopeista kohokuviokirjoitusta ja juoksutti lyhyitä musteen tahrimia sormiaan nimeä pitkin. Hän kuuli Great St. Maryn kirkonkellojen lyövän puoli kolme ja tunsu kylmän vedon tunkeutuvan huoneeseen auki jättämässään ikkunasta, kun hän seiso i siinä villatakissaan. Nahkasalkku roikkui yksinäisestä koukustaan; äidin kirje lojui avaamattomana lattialla. Sana *kie-li* kaikui yhä hänen päässään. Sitten hän vetäisi syvään henkeä ja keräsi kaiken itseluottamuksensa ja varmuutensa.

Hän ei suostuisi palaamaan takaisin entiseen; hän ei katsoisi taakseen.